

„Eminencie, Blaženosti, Excelencie, bratia a sestry,

so srdcom plným uznania a vďačnosti by som chcel spolu s vami poďakovať Pánovi, že nás sprevádzal a viedol v uplynulých dňoch svetlom Ducha Svätého!

Zo srdca ďakujem pánovi kardinálovi Lorenzovi Baldisserimu, generálnemu sekretárovi synody, Jeho Excelencii Mons. Fabiovi Fabenemu, podsekretárovi a spolu s nimi ďakujem relátorovi Péterovi Erdőovi, ktorý mnoho pracoval aj v dňoch rodinného smútku, a osobitnému sekretárovi, Mons. Brunovi Fortemu, trom predsedajúcim delegátom, zapisovateľom, konzultorom, tlmočníkom a nemenovaným, všetkým tým, ktorí pracovali v zákulisí s ozajstnou vernosťou a úplnou odovzdanosťou Cirkvi a bez prestávky: veľká vďaka!

Rovnako ďakujem všetkým vám, drahí synodálni otcovia, bratskí delegáti, audítori, audítorky a prísediaci, za vašu aktívnu a plodnú účasť. Nesiem vás v modlitbe, prosiac Pána, aby vám to odmenil hojnosťou svojich darov milosti. Môžem úprimne povedať, že – s duchom kolegiality a synodálnosti – sme naozaj zažili skúsenosť «synody», cestu spolupatričnosti, «spoločnú cestu». Keďže to bola «cesta» – a ako na každej ceste, boli na nej chvíle rýchleho behu, akoby sme chceli premôcť čas a čo najskôr dosiahnuť cieľ; ďalej, momenty únavy, keď sme takmer chceli povedať «stačí»; a zase iné chvíle nadšenia a zanietenia. Boli tu momenty hlbokej útechy, keď sme načúvali svedectvám pravých pastierov (porov. Jn 10 a CIC 375, 386, 387), ktorí múdro nosia v srdci radosti a slzy svojich veriacich. Chvíle útechy, milosti a posilnenia pri počúvaní svedectiev rodín, ktoré sa zúčastnili na synode a podelili sa s nami o nádheru a radosť ich manželského života.

Bola to cesta, na ktorej sa silnejší cítil povinným pomáhať tomu slabšiemu, na ktorej sa skúsenejší ponúkol slúžiť ostatným, aj prostredníctvom konfrontácií. A keďže je to cesta ľuďí, spolu s útechami boli na nej i chvíle neútechy, napätia a pokušení, z ktorých môžeme spomenúť niektoré možnosti:

- **Jednou je pokušenie nevraživej strnulosti, čo znamená chcieť sa uzavrieť do písma (litery) a nenechať sa prekvapiť Bohom, Bohom prekvapení (duch); do zákona, do istoty toho, čo už vieme a nie toho, čomu sa máme ešte naučiť a to dosiahnuť. Od Ježišových čias je to pokušenie horlivcov, úzkostlivých, ustarostených, a dnes **takzvaných tradicionalistov a aj intelektualistov.****
- **Pokušenie «deštruktívneho dobráctva», ktoré v mene akéhosi klamlivého milosrdenstva obväzuje rany bez toho, aby ich najsamprv ošetrilo a liečilo; ktoré sa zaoberá príznakmi a nie príčinami a ich koreňmi. Je to pokušenie «dobrákov», bojazlivých a aj takzvaných «progresistov a liberalistov».**
- **Pokušenie premieňať kamene na chleby, aby sa prelomil dlhotrvajúci, ťažký a bolestný pôst (porov. Lk 4,1-4) a tiež meniť chlieb na kameň a hodiť ho do hriechnikov, slabých a chorých (porov. Jn 8,7), inými slovami, premeniť ho na «neúnosné bremená» (Lk 10,27).**
- **Pokušenie zostúpiť z kríža, kvôli uspokojeniu ľuďí, a nezostať na ňom, aby sme tak plnili Otcovu vôľu; prispôbovať sa svetskému duchu, namiesto toho, aby sme ho očisťovali a prispôbovali Duchu Božiemu.**
- **Pokušenie ignorovať poklad viery (*depositum fidei*), považujúc sa nie za strážcov, ale za majiteľov a pánov, a z druhej strany, pokušenie obchádzať skutočnosť, používajúc prehnane puntičkársku reč a uhladený jazykový štýl, aby sme povedali veľa vecí a v skutočnosti nepovedali nič! Myslím, že tieto veci sa nazývali «byzantinizmami»...**

Drahí bratia a sestry, pokušenia nás nemajú vyľakat', ani zneistiť a ani obrat' o odvahu, pretože nijaký žiak nie je väčší ako jeho pán; ak bol teda Ježiš pokúšaný – a dokonca nazvaný Belzebulom (porov. Mt 12,24) – jeho učeníci nemôžu očakávať lepšie zaobchádzanie.

Osobne by som bol veľmi ustarostený a zarmútený, ak by neboli tieto pokušenia a tieto živé diskusie; tento «pohyb duchov», ako ho nazýval sv. Ignác (*Duchovné cvičenia*, 6), pokiaľ by všetci súhlasili alebo boli mlčanliví vo falošnom a neúprimnom pokoji. Naopak, videl som a počul – s radosťou a uznaním – príhovory a vystúpenia plné viery, pastoračnej a doktrínalnej horlivosti, múdrosti, priamosti, odvahy a *parrézie*. A cítil som, že sme mali pred očami dobro Cirkvi, rodín a najvyšší zákon (*suprema lex*), spásu duší (*salus animarum*) (porov. CIC 1752). A to zakaždým – povedali sme to tu, v aule – bez toho, aby sme čo len raz spochybnili základné pravdy sviatosti manželstva: nerozlučiteľnosť, jednotu, vernosť a plodenie, čiže otvorenosť voči životu (porov. CIC 1055, 1056 a *Gaudium et spes*, 48).

Toto je Cirkev, Pánova vinica, plodná Matka a starostlivá Učiteľka, ktorá sa nebojí vyhrnúť si rukávy, aby olejom a vínom potrela rany ľudí (porov. Lk 10,25-37); ktorá nehľadá na ľudstvo z akéhosi skleneného zámku, aby posudzovala a zatriedovala osoby. Je to Cirkev jedna, svätá, katolícka, apoštolská a skladá sa z hriešnikov, z tých, ktorí potrebujú jej milosrdenstvo. Taká je Cirkev, pravá Kristova nevesta, ktorá sa usiluje zostať verná svojmu Ženíchovi a jeho náuke. Je to Cirkev, ktorá sa nebojí jesť a piť s prostitútkami a verejnými hriešnikmi (porov. Lk 15). Cirkev, ktorá má dokorán otvorené dvere, aby prichýlila núdznych, kajúcich, a nie iba spravodlivých a tých, ktorí veria tomu, že sú dokonalí! Cirkev, ktorá sa nehanbí za brata, ktorý padol a netvári sa, že ho nevidí, ba viac, ktorá sa priam cíti byť tiahnutá a takmer povinná zodvihnúť ho, povzbudiť ho, aby sa opäť vydal na cestu a sprevádza ho v ústrety konečnému stretnutiu so svojím Ženíchom v nebeskom Jeruzaleme.

Taká je Cirkev, naša matka! A keď sa Cirkev v rozličnosti svojich chariziem vyjadrí ako spoločenstvo, nemôže sa zmýliť; tu je krása a sila zmyslu viery (*sensus fidei*), toho nadprirodzeného zmyslu viery, ktorý je darom Ducha Svätého, aby sme mohli všetci spoločne vstúpiť do srdca evanjelia a naučiť sa nasledovať Ježiša v našom živote, a toto nemôže byť považované za príčinu na zmätok a rozpaky. Tolíki komentátori, alebo ľudia, ktorí vedú reči, si predstavovali, že uvidia Cirkev v spore, kde jedna strana je proti druhej, pochybujúc dokonca o Duchu Svätom, pravom podnecovateľovi a garantovi jednoty a súladu v Cirkvi. O Duchu Svätom, ktorý počas dejín vždy viedol loďku prostredníctvom svojich služobníkov, aj vtedy, keď more bolo rozbúrené a nepokojné a služobníci neverní a hriešni.

A ako som si už dovolil povedať vám na začiatku, bolo potrebné, aby sme toto všetko prežívali pokojne, s vnútorným pokojom, aj preto, lebo synoda sa uskutočňuje *«cum Petro et sub Petro»* (s Petrom a pod vedením Petra) a pápežova prítomnosť je zárukou pre všetkých. Hovorme teraz trochu o pápežovi, vo vzťahu k biskupom... Nuž teda, úlohou pápeža je garantovať jednotu Cirkvi; pripomínať veriacim ich povinnosť nasledovať Kristovo evanjelium; pripomínať pastierom, že ich prvou povinnosťou je sýtiť stádo, to stádo, ktoré im Pán zveril, a snažiť sa prijímať – otcovsky a milosrdne a bez falošných obáv – stratené ovce. Pomýlil som sa tu. Povedal som «prijímať»: ísť a nachádzať ich.

Jeho úloha je pripomínať všetkým, že autorita v Cirkvi je služba (porov. Mk 9,33-35), ako jasne vysvetlil pápež Benedikt XVI. slovami, ktoré citujem: *«Cirkev je povolaná a snaží sa vykonávať tento druh autority, ktorá je službou, a neuplatňuje ju z vlastnej moci, ale v mene Ježiša Krista... prostredníctvom pastierov Cirkvi Kristus skutočne pasie svoje stádo: je to On, kto ho vedie, chráni, napráva, pretože ho hlboko miluje. Avšak Pán Ježiš, najvyšší Pastier našich duší, chcel, aby zbor apoštolov, dnes biskupov, v spoločenstve s nástupcom svätého Petra ... mali účasť na tejto úlohe starať sa o Boží ľud, aby boli vychovávateľmi vo viere, viedli, oživovali a podporovali kresťanské spoločenstvo, alebo – ako hovorí Koncil, starali sa o to, «aby boli jednotliví veriaci vedení v Duchu Svätom k zveľadovaniu svojho povolania podľa evanjelia, k úprimnej a čínorodej láske a k slobode, ktorou nás Kristus oslobodil» (Presbyterorum ordinis, 6) ... a prostredníctvom nás – pokračuje pápež Benedikt – Pán prichádza k dušiam, učí ich, stará sa o ne, vedie ich. Svätý Augustín vo svojom komentári k Jánovmu evanjeliu hovorí: «Pásť Pánovo stádo je teda záväzkom lásky» (123,5); toto je najvyššia norma správania Božích služobníkov, bezpodmienečná láska, akou je láska Dobrého Pastiera, ktorý je plný radosti, otvorený pre všetkých, pozorný k blízkym a starostlivý o vzdialených (porov. sv. Augustín, Príhovor 340, 1; Príhovor 46, 15), citlivý k slabým, maličkým, jednoduchým a k hriešnikom, aby tak ukázal nekonečné Božie milosrdenstvo povzbudzujúcimi slovami nádeje (porov. Id., List 95,1)» (Benedikt XVI., Generálna audiencia v stredu 26. mája 2010).*

Takže, Cirkev je Kristova – je jeho Nevesta – a všetci biskupi v spoločenstve s Petrovým nástupcom majú úlohu chrániť ju a slúžiť jej nie ako vlastníci, ale ako služobníci. Pápež v tejto súvislosti nie je *zvrchovaným pánom*, ale *predovšetkým zvrchovaným služobníkom* – sluhom sluhov Božích (*servus servorum Dei*), garantom poslušnosti a súladu Cirkvi s Božou vôľou, s Kristovým evanjeliom a Tradíciou Cirkvi, odložiť bokom každú osobnú svojvôľu, aby bol – z vôle samého Krista – «najvyšším pastierom a učiteľom všetkých veriacich» (CIC 749) a zároveň mal najvyššiu, plnú, bezprostrednú a univerzálnu riadnu moc v

Cirkvi (porov. CIC 331-334).

Drahí bratia a sestry, máme ešte jeden rok, aby prostredníctvom pravého duchovného rozlišovania mohli dozrievať predložené idey a aby sa naši konkrétne riešenia mnohých ťažkostí a nespočetných výziev, ktorým musia čeliť rodiny; a aby sme poskytli odpovede na mnohé skľučujúce skutočnosti, ktoré obklopujú a ťažia rodiny. Jeden rok pre prácu na *Relácii synody* (*Relatio synodi*), ktorá je poctivým a jasným zhrnutím všetkého, čo bolo povedané a prediskutované v tejto aule a v malých skupinách. Potom bude predstavená biskupským konferenciám ako «*Lineamenta*».

Pán nech nás sprevádza, nech nás vedie na tejto ceste na slávu jeho Mena, na príhovor Preblahoslavenej Panny Márie a sv. Jozefa! A prosím vás, nezabúdajte sa za mňa modliť! Ďakujem.“